

אוניברסיטת תל אביב
בית הספר לעבודה סוציאלית ע"ש בוב שאפל

התמכרות והחלמה

Addiction and recovery

לקראת תואר שני

פרופ' בל גבריאל פריד

'קורס מרוכז, תשפ"ד חופשת סמסטר א

מספר קורס: 1110439201

מועד הקורס 11, 14, ו-15 באפריל (ימים חמישי, ראשון ושני) בין השעות 09:00-16:00

חדר: 250

ד"ר בל גבריאל פריד

משרד: חדר 236   טלפון: 6409131-03   דואר אלקטרוני: bellegav@tauex.tau.ac.il
שעת קבלה: בתיאום מראש.

– תיאור הקורס

עובדים סוציאליים נחשפים לאנשים הנמצאים בשלבים שונים של הפרעת ההתמכרות ולבני משפחותיהם. הקורס מיועד לעובדים סוציאליים העובדים במגוון שרותי רווחה המעוניינים להעמיק את היכרותם והבנתם את תחום ההתמכרויות והנתיבים להחלמה ממנה.

תהליכי ההתמכרות לחומרים פסיכו-אקטיביים וכן להתמכרויות התנהגותיות (הימורים ומשחקנות) לצד תהליכי ההחלמה הינם תהליכים מורכבים המושפעים מגורמים אישיותיים, חברתיים וביולוגיים. קורס זה יחשוף את הסטודנט למודלים תיאורטיים המסבירים את הנתיבים והגורמים המובילים להתמכרויות וכן להתמודדות עם ההתמכרות ותהליכי ההחלמה ממנה ויתמקד בקבוצות ייחודיות – משפחת המכור, בני נוער ונשים.

ויום 14/4 יום ראשון ה- 11/4 הקורס יתקיים במהלך חופשת המסמטר במשך שלושה ימים – יום חמישי ה- 09:00-16:00 בין השעות 15/4 שני ה-

הוא יתקיים בזום 14/4 הקורס יתקיים באוניברסיטה, וביום ראשון ה- (15/4 ו-11/4 בימים חמישי ושני)

הרצאות אורח. **בשל אופי הלימודים בקורס, נוכחות בהרצאות 4 את מרבית הקורס אני אלמד ויהיו בו**

הפרונטליות חובה. במידה ואינכם יכולים להגיע לכל הימים, אנא אל תרשמו לקורס זה

לגבי השעור ביום ראשון שיתקיים בזום – תהיה נוכחות חובה בשני השעורים הראשונים של הבוקר – אחד מהם יהיה הרצאת אורח. שני שעורים נוספים שילמדו באותו יום יוקלטו מראש ויהיו זמינים לכם באתר הקורס. פרוט נושאי השעורים מופיעים בהמשך

– מטרות הקורס

1. הבנת מורכבות מושג ההתמכרות הן לחומרים פסיכו-אקטיביים והן להתמכרויות התנהגותיות.
2. הכרת גישות ומודלים מרכזיים המסבירים את תופעת ההתמכרות וההחלמה ממנה.
3. הסטודנט יכיר את מורכבות מושג ההחלמה וסוגיות מרכזיות בתהליכי החלמה.

נושאי הקורס המרכזיים: הקורס נחלק לארבעה חלקים עיקריים: היבטים תיאורטיים של התמכרויות והחלמה, אתגרים בתהליכי החלמה, ואוכלוסיות ייחודיות בתחום ההתמכרויות (משפחת המכור, בני נוער, נשים).

• תוכנית הקורס נתונה לשינויים.

דרישות הקורס:

- השתתפות פעילה בשעורים.

עבודה מסכמת שתוגש עד ה 28 למאי – 100% מהציון.

מזכירה יומים חמישי ושני יתקיימו באוניברסיטה, נוכחות חובה, ללא נוכחות מרחוק. את היום השני אני אעשה בזום, את היום הזה אני אקליט מלבד הרצאת אורח שתהיה באותו היום.

נושאי הקורס ופריטים בבליוגרפיים:

חלק א' – התמכרות והחלמה

סוגי התמכרויות – לחומרים ולהתנהגויות

Chinchella, N., & Hipólito, I. (2023). Substance addiction: cure or care?. *Phenomenology and the Cognitive Sciences*, 1-20.

Griffiths, M. D. (2017). Behavioural addiction and substance addiction should be defined by their similarities not their dissimilarities. *Addiction*, 112(10), 1718-1720.

Kardefelt-Winther, D., Heeren, A., Schimmenti, A., van Rooij, A., Maurage, P., Carras, M., ... & Billieux, J. (2017). How can we conceptualize behavioural addiction without pathologizing common behaviours?. *Addiction*, 112(10), 1709-1715.

Becoña Iglesias, E. (2018). Brain disease or biopsychosocial model in addiction?:

remembering the Vietnam Veteran Study. *Psicothema*.

המודל הביו-פסיכוסוציאלי

Blaszczynski, A., & Nower, L. (2002). A pathways model of problem and pathological

gambling. *Addiction*, 97(5), 487-499.

Frazier, L. D. (2020). The past, present, and future of the biopsychosocial model: A review of *The Biopsychosocial Model of Health and Disease: New philosophical and scientific developments* by Derek Bolton and Grant Gillett. *New Ideas in Psychology*, 57, 100755.

Peele, S. (2016). People control their addictions: No matter how much the “chronic” brain disease model of addiction indicates otherwise, we know that people can quit addictions—with special reference to harm reduction and mindfulness. *Addictive behaviors reports*, 4, 97-101.

היבטים נוירולוגיים של התמכרות

Koob, G. F., & Volkow, N. D. (2016). Neurobiology of addiction: a neurocircuitry analysis. *The Lancet Psychiatry*, 3(8), 760-773.

תיאוריית ההתמכרות הכללית

Jacobs, D. J. (1986). A general theory of addictions: A new theoretical model. *Journal of Gambling Behavior*, 2, 15-31.

קוהוט ופסיכולוגיית העצמי ביחס להתמכרויות

מיכאל, א. (2007). *התמכרות והחלמה, סוגיות נבחרות בטיפול במתמכרים*. קירית ביאליק: אח. (62-45 נמצא באתר הקורס תחת השם זולת עצמי)

הגישה האקזיסטנציאליסטית

פוגל, ש., ובוכבינדר, א. (2009). החור השחור: חווית הריקנות בקרב המכורים. חברה ורווחה, כ"ט, 251-282, 3-2.

החלמה

Hennessy, E. A. (2017). Recovery capital: a systematic review of the literature. *Addiction Research & Theory*, 1-12.

Gavriel-Fried, B., & Lev-el, N. (2020). Mapping and conceptualizing recovery capital of recovered gamblers. *American Journal of Orthopsychiatry*.

Gavriel-Fried, B., Lev-El, N., & Kraus, S. W. (2022). The holistic recovery capital in gambling disorder index: A pilot study. *Journal of Behavioral Addictions*.

Gavriel-Fried, B., Vana, N., Lev-El, N., & Weinberg-Kurnik, G. (2022). Recovery capital in action: How is gender understood and employed by men and women recovering from gambling disorder?. *Social Science & Medicine*, 313, 115401.

שינוי התנהגותי

Prochaska, J. O., Norcross, J. C., & DiClemente, C. C. (2013). Applying the stages of change. *Psychotherapy in Australia*, 19(2), 10-15.

הראיון המוטיבציוני

Bundy, C. (2004). Changing behaviour: using motivational interviewing techniques. *Journal of the royal society of medicine*, 97(Suppl 44), 43.

Meyers, T. B., & Miller, W. R. (2013). Is low therapist empathy toxic? *Psychology of Addictive Behaviors*, 27, 878-884.

Wahab, S. (2005). Motivational interviewing and social work practice. *Journal of Social Work*, 5, 45-60.

מקומה של המעידה בתהליך ההחלמה

לב-אל, נ., ליכטנטריט, ר., טייכמן, מ. (2013). משמעות המעידה בקרב מכורים לסמים. חברה ורווחה, ל"ג, 469-500.

Marlatt, G. A., & Gordon, J. R. (1984). Relapse prevention: Introduction and overview of the model. *British Journal of Addiction*, 79, 261-273.

Gavriel-Fried, B., Izhaki, R., & Levi, O. (2021). " My god... how did I miss it?": Women's experiences of their spouses' alcohol-related relapses. *Journal of Psychiatric and Mental Health Nursing*, 28(5), 783-793.

סוגיות של מין ומיניות בהתמכרות

לב-אל, נ. (2019). מין ומיניות בקרב מכורים לחומרים פסיכו-אקטיביים: תיאוריה, מודל להתערבות ותיאורי מקרה. חברה ורווחה, ל"ט, 441-481.

Malka, I., Peled, E., **Gavriel-Fried, B.** (2023). Including the issue of receiving payment for sex in intervention for substance use disorder: Explaining professionals' intentions and interventions. *International Journal of Drug Policy*.

טיפול קוגניטיבי התנהגותי

קרול, מ. ק. (2005). הטיפול בהתמכרות לקוקאין: גישה קוגניטיבית-התנהגותית. ירושלים, ישראל: הרשות למלחמה בסמים.

מזעור נזקים

Riley, D., Pates, R., Monaghan, G., & O'hare, P. (2012). A brief history of harm reduction. In R. Pates., & D. Riley(Eds.), *Harm reduction in substance use and high risk behaviour, International policy and practice* (5-16). Oxford: Wiley-Blackwell.

חלק ב': אוכלוסיות ייחודיות

מתבגרים:

פיינגולד, ד., וסובול גולדברג, ש. (2019). לראות מבעד למסך העשן: הדרמה המזדחלת של התמכרות לקנביס. פסיכואקטואליה.

Hall W, Leung J, Lynskey M. The effects of cannabis use on the development of adolescents and young adults. *Ann Rev Dev Psychol.* 2020;2(1):461-483.

Seo, D.G., Park, Y., Kim, M.K. & Park, J. (2016). Mobile phone dependency and its impacts on adolescents' social and academic behaviors. *Computers in Human Behavior*, 63, 282-292.

Young, K. (2009). Understanding online gaming addiction and treatment issues for adolescents. *American Journal of Family Therapy*, 37(5), 355-372.

Weiss, R. (2018). *Pro-dependence: Moving Beyond Codependency*. Simon and Schuster.

משפחת המכור

Gavriel-Fried, B., & Teichman, M. (2007). Ego identity of adolescent children of alcoholics. *Journal of Drug Education*, 37(1), 83-95.

Peled, E., Gavriel-Fried, B., & Katz, N. (2012). "I've Fixed Things Up": Paternal Identity of Substance-Dependent Fathers. *Family Relations*, 61(5), 893-908.

Sobol, S., Itzhaki, R.* & **Gavriel-Fried, B.** (2023). Social messages toward female spouses of men with alcohol use disorder. *Family Relations*.

נשים בהתמכרויות

סופר-סטיופין, ס., ת גמר, ר., גבריאלי-פריד, ב. (2022). "כנראה שאני חד קרן": תפישותיהן של משחקניות (גיימריות) את היחס החברתי כלפיהן והתמודדותן עימו. *חברה ורווחה*, מ"ג, 1, 93-71.

Gavriel-Fried, B., Peled, E., & Ajzenstadt, M. (2015). Normative identity construction among women diagnosed with a gambling disorder. *American Journal of Orthopsychiatry*, 85(2), 159.

Kelner, J.,* & Gavriel-Fried, B. (2023). "The relationship changed because I had changed": Experiences and perceptions of friendships between women treated for Substance use disorder in women-only residential programs. *Feminism & Psychology*. Doi: 10.1177/09593535231176349

לוח שיעורים מפורט

יום שני – פרונטלי בוב שאפל נוכחות חובה 15/4	– יום ראשון Zoom 14/4	יום חמישי – פרונטלי בוב שאפל, נוכחות חובה 11/4	
בני נוער והתמכרויות ד"ר שירה סובול	מיניות והחלמה עו"ס ניבה לב אל נוכחות חובה	מבוא – מהי התמכרות נתיבים להתמכרות פרופ' בל גבריאל פריד	9-10:30
שיח טיפולי עם מתבגרים ד"ר שירה סובול	אתגרים בהחלמה פרופ' בל גבריאל פריד נוכחות חובה	מושג ההחלמה ומשאבי הון החלמה פרופ' בל גבריאל פריד	11-12:30
נשים בהתמכרויות – חלק א' מאפיינים ומחקר עכשווי – פרופ' בל גבריאל פריד ג'ניה קלנר ענת תדמור	משפחת המכור חלק א' – פרופ' בל גבריאל פריד (השעור יצולם מראש ויהיה זמין לצפייה במודל)	?איך מחלימים פרופ' בל גבריאל פריד	12:30-14:00
נשים בהתמכרויות – חלק ב' סיכום הקורס.	משפחת המכור חלק ב' פרופ' בל גבריאל פריד (השעור יצולם ויהיה זמין לצפייה במודל)		14:30-16:00

1. בחרי מושג אחד/גישת התערבות שנלמדו במהלך הקורס. סכמי את המושג, התפתחותו לאורך השנים, והתייחסי לסוגיות מרכזיות שעולות בספרות ביחס למושג זה. חלק זה צריך להיות כעמוד אחד – עד שני עמודים ולכלול לפחות חמישה מקורות אקדמיים באנגלית.
  2. בחרי התמכרות התנהגותית אחת – תארי את המאפיינים שלה (כפסקה אחת), ותפרטי כיצד המושג/גישת ההתערבות אותו בחרת בסעיף הקודם באה לידי ביטוי בהתמכרות זו. האם יש הבדלים באופן בו הספרות המדעית מתייחסת למושג זה בהתמכרויות התנהגותיות לבין התמכרויות לחומרים? (עד שני עמודים, ולפחות חמישה מקורות בבליוגרפיים באנגלית).
  3. איזו ביקורת/ספקות עולים בספרות המדעית ביחס למושג זה? (עמוד 1 ועד חמישה מקורות בבליוגרפיים).
  4. אם היית צריכה לחקור את הנושא הזה, אילו שאלות מחקר היית בוחנת.
- אורך כל העבודה הוא עד שישה עמודים, כולל מקורות, עמוד שער, מבוא וסיכום. העבודה הינה אישית. מועד ההגשה הוא ה – 28.5.